

ΕΝΟΤΗΤΑ 3:

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αγωγή

- α) Σύνολο από σκόπιμες, προγραμματισμένες και μεθοδευμένες ενέργειες και επιδράσεις

- (β) Διαδικασίες και επιδράσεις του ευρύτερου κοινωνικο-πολιτιστικού περιβάλλοντος ή του εξωοικογενειακού και εξωσχολικού περιβάλλοντος

Εκπαίδευση

- Θεσμοθετημένη, προγραμματισμένη και ελεγχόμενη παιδαγωγική διαδικασία **με στόχο** τη μετάδοση ενός συστήματος γνώσεων και αξιών στη νέα γενιά για την ένταξη και κοινωνικοποίησή της μέσα στο κοινωνικό σύνολο

Οι σκοποί της αγωγής

- Περιγράφουν τις **ιδεατές καταστάσεις** (για τον μαθητή και την κοινωνία) προς τις οποίες προσανατολίζονται οι ενέργειες και επιδράσεις της αγωγής και της εκπαίδευσης
- Περιέχουν τις πεποιθήσεις και τις επιδιώξεις της κοινωνίας – και άρα τις **αξίες** – σε σχέση με το πώς θα πρέπει διαμορφωθούν οι νέοι άνθρωποι και πώς θα πρέπει να ενταχθούν στην κοινωνία

Σκοποί της αγωγής και κοινωνία

- Οι κοινωνικο-πολιτιστικοί κανόνες, οι αξίες και τα πρότυπα που ισχύουν σε μια κοινωνία και μια συγκεκριμένη εποχή καθορίζουν τους σκοπούς της αγωγής
- Ανάλογα με την κοινωνία και την εποχή διαφοροποιούνται και οι σκοποί της αγωγής

Επίπεδα σκοπών και στόχων

- **Ιδεώδη της αγωγής:** η εικόνα του ανθρώπου που επιδιώκει να διαπλάσει μια κοινωνία (σήμερα: αποτυπώνεται στο Σύνταγμα)
- **Σκοποί της αγωγής:** γενική περιγραφή των προθέσεων που επιδιώκει να πραγματοποιήσει το εκπαιδευτικό σύστημα (αποτυπώνονται στην εκπαιδευτική Νομοθεσία)

Επίπεδα σκοπών και στόχων

- **Σκοποί των μαθημάτων:** (αποτυπώνονται στο επίσημο Αναλυτικό Πρόγραμμα)
- **Στόχοι διδασκαλίας / Στόχοι μάθησης:**
προσδοκώμενα αποτελέσματα της προσπάθειας του εκπαιδευτικού και των μαθητών (οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί/ μαθητές)

Τα ιδεώδη της αγωγής ανά εποχές

- Κάθε εποχή έχει τα δικά της μορφωτικά ιδεώδη και θέτει τους δικούς της σκοπούς.
- **Το ομηρικό ιδεώδες:**
«Αιέν αριστεύειν και υπείροχον έμμεναι άλλων»
- **Το πολιτειακό ιδεώδες:**
Πλάτων, Αριστοτέλης, σοφιστές, Σωκράτης
Το άτομο «πολίτης»:
(α) η σπαρτιατική αγωγή
(β) η αθηναϊκή αγωγή

Τα ιδεώδη της αγωγής ανά εποχές

□ Το χριστιανικό ιδεώδες

Η τελείωση του ανθρώπου έρχεται με την πλήρη υποταγή της βούλησής του στο θέλημα του Θεού.

Ο καλός χριστιανός

□ Το «μετανεωτερικό» ιδεώδες της αγωγής

Ο άνθρωπος είναι το επίκεντρο του εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος

Παραγωγή της γνώσης και ανάπτυξη του ανθρώπινου νου

Ταξινόμηση των ιδεωδών της αγωγής

- **Το ατομικό ή ατομικιστικό ιδεώδες:** Επιδιώκεται η ανάπτυξη του ατόμου ανεξάρτητα από το κοινωνικό σύνολο ή και αντίθετα από αυτό (Rousseau)
- **Το κοινωνικό ιδεώδες:** Το άτομο πρέπει να αναπτυχθεί μέσα στην κοινωνία και να αποκτήσει από νωρίς την ικανότητα συλλογικής δράσης (Durkheim)

Ταξινόμηση των ιδεωδών της αγωγής

- **Το ανθρωπιστικό ιδεώδες:** Η ανάπτυξη του ανθρώπου ως αυτοδύναμη και πολύπλευρη προσωπικότητα (αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή παιδεία, Αναγέννηση)
- **Το θρησκευτικό ή μεταφυσικό ιδεώδες:** Η ανάπτυξη του ανθρώπου σύμφωνα με τις επιταγές της θρησκείας και τα πρότυπα και τις αξίες που θέτει η διδασκαλία της.

Οι σκοποί της αγωγής

- Δεν υπάρχουν σταθεροί και αμετάβλητοι σκοποί της αγωγής, με καθολικό κύρος.
- Εξαρτώνται από την εποχή και την κοινωνία.
- Υπάρχουν πανανθρώπινες αξίες που παραμένουν διαχρονικές. Όμως πολλές από αυτές, ως ιστορικά διακείμενες, ερμηνεύονται και κατανοούνται με διαφορετικό τρόπο ανά εποχές.

Ποιος αποφασίζει και θέτει σήμερα τους σκοπούς της αγωγής;

- Τυπικά, το **κοινοβούλιο** μιας χώρας αποφασίζει
- **Επιτροπές και ειδικοί** γνωματεύουν
- **Άτομα ή ομάδες με πρόσβαση στην εξουσία** μιας κοινωνίας επιβάλλουν τις απόψεις και τις επιλογές τους σε σχέση με το πώς θα πρέπει να συμπεριφέρεται η νέα γενιά, στο παρόν και στο μέλλον

Υπάρχει γενική συναίνεση για τους σκοπούς της αγωγής σήμερα;

- Σκοποί που σχετίζονται με συστήματα αξιών γενικότερης αποδοχής (θρησκείες, Χάρτης δικαιωμάτων του ανθρώπου)
- Το μορφωτικό ιδεώδες της κάθε εποχής προβάλλει τις δικές του αξίες
- Πλουραλιστικές κοινωνίες: όχι μεγάλη συναίνεση ως προς το σύστημα αξιών και κοινωνικών κανόνων

Ένας σκοπός αγωγής περιλαμβάνει:

- Μια ερμηνεία της **σύγχρονης** κατάστασης
- Μια άποψη για τη θέση της **νέας γενιάς** σε αυτή την κατάσταση
- Μια υποθετική εικόνα για την οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική κατάσταση του κόσμου **στο μέλλον**, παράλληλα με μια άποψη για το πώς πρέπει να τη διαμορφώσουμε
- Μια άποψη της **νέας γενιάς** μέσα σε αυτή

Πώς καθορίζονται οι σύγχρονοι σκοποί της αγωγής;

- Ανάλυση σύγχρονης πραγματικότητας
- Πρόβλεψη μελλοντικών εξελίξεων
- Προσδιορισμός καταστάσεων που θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον οι μαθητές
- Καθορισμός των γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που χρειάζεται να αναπτύξουν οι μαθητές για να μπορούν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις καταστάσεις αυτές

Οι σκοποί της αγωγής στην Ελλάδα σήμερα

- Το Σύνταγμα (άρθρο 16, §2) ορίζει ως βασικό ιδεώδες της αγωγής: «ελεύθεροι και υπεύθυνοι πολίτες»
- Η εκπαίδευση αποβλέπει:
  - ▣ Στην αγωγή του ατόμου ως μέλους της κοινωνίας
  - ▣ Στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ατόμου

Ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου

- **Αυτονομία:** ικανότητα να ρυθμίζει μόνο του τη ζωή του
- **Υπευθυνότητα:** ικανότητα να κάνει λογική χρήση της αυτονομίας του
- **Ανοιχτότητα** απέναντι στις δυνατότητες διερεύνησης του κόσμου και του εαυτού του

Ανάπτυξη του ατόμου ως μέλους της κοινωνίας

- Ικανότητα και διάθεση για **ενεργό συμμετοχή στη διαρκή διαδικασία βελτίωσης των κοινωνικών κανόνων** προς το συμφέρον και του ίδιου και της κοινωνίας
- Εξασφάλιση και διατήρηση της **ειρήνης**
- Διάπλαση **δημοκρατικών** πολιτών
- Ανάπτυξη **περιβαλλοντικά** συνειδητοποιημένων και ενεργών πολιτών